

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ІНСТИТУТ МАУП
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ СУСПІЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Збірник наукових робіт

Житомир-2012

*Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради Житомирського інституту МАУП
(протокол №10 від 14 травня 2012 року).*

Рецензенти:

Н.А. Сейко – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності, проректор з наукової роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Г.А. Гайдукевич – кандидат психологічних наук, завідувач кафедри психології Житомирського інституту МАУП.

Регіональні аспекти модернізації соціально-економічних процесів в умовах суспільної нестабільності : [збірник наукових робіт / за ред. Т.В. Семенюк, С.М. Коляденко, Н.П. Павлик]. — Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2012. — 186 с.

Матеріали надруковані в авторській редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

ЗМІСТ

Семенюк Т.В. Меліченко Т.Д. Колодюк Т.П.	ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКІ СТОСУНКИ У СУЧАСНИХ СІМ'ЯХ	5
	АЛГОРИТМ БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ НАЯВНОСТІ РИЗИКУ НА ПІДСТАВІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЕРТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	12
Бобунов А.І. Семенюк Т.В.	АЛГОРИТМ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ФАХІВЦІВ СИТУАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЗА СУКУПНІСТЮ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ	15
Гайдукевич Г.А.	ЕКОНОМІКА ЗМІШАНОГО ТИПУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	22
Довженко В.А.	ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ	26
Іванчук Н.О.	ЗНАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ	30
Клименко С.В.	ПРОФІЛАКТИКА НАРКОТИЗМУ СЕРЕД МОЛОДІ	33
Коновальчук І.М.	ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ З БАТЬКАМИ	41
Кузоваткін В.О.	ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА	45
Аксьонова О.В.	КОНТРАКТНІ ВІДНОСИНИ В МОЛОКОПРОДУКТОВІЙ ГАЛУЗІ: ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ	48
Меліченко Т.Д.	ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	51
Ратинська Т.В.	МІСЦЕ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	57
Свистович С.М.	ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В 20-30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ	60
Бобунов А.І. Дзюба І.С.	АЛГОРИТМ ОЦІНКИ РІВНЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СИТУАЦІЙНИХ МЕНЕДЖЕРІВ	71
Залуський І.Р. Залуська І.І.	ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	75
Мельник В.О.	УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ І ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ РОСЛИННОГО СВІТУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	79
Трохліб М.В.	СУЧАСНА РЕЛІГІЙНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ ЯК ДЗЕРКАЛО ІДЕОЛОГІЧНОГО ВАКУУМУ	83
Федоренко В.О.	РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ	86
Шевченко Н.Ю.	ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ	97

Павлик Н.П.	СТУДЕНТСЬКА СОЦІАЛЬНА СЛУЖБА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВ'ЯЗАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПИТАНЬ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ	101
Коляденко С.М.	ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВНЗ	109
Кривой Н.Л.	ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	114
Александрова М.М. Уллубієва К.К.	ВПЛИВ ПДВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ	118
Ковалевський В.А.	СИСТЕМА СТАНДАРТІВ ЯК НОРМАТИВНА БАЗА З ОХОРОНИ ПРАЦІ І БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ	120
Ковалевська І.М.	РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА РИЗИКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ	125
Кавун А.А. Староконь Є.Г.	ТЕХНОЛОГІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	129
Олізаровський А.Б.	ЗБЕРІГАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	131
Максимець С.М. Нефьодова М.О.	ВПЛИВ ЗМІ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	138
Фриз І.В.	ДИНАМІКА ПРОЯВУ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	141
Тарасова В.В.	МЕТОДИ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РІВНІВ РЕСУРСОЄМНОСТІ	148
Гордієнко Л.Л.	КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ФОРМУВАННЯ КРОСКУЛЬТУРНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ	154
Палько І.М.	ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ / ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	159
Орликовський М.О.	УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН «СТУДЕНТ – ВИКЛАДАЧ» У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОЇ ШКОЛИ	165
Ситняківська С.М., Літяга І.В.	ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ	169
Маєвська Л.М.	КАРТОГРАФІЯ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІАГНОСТИЦІ МІКРОСЕРЕДОВИЩА	177

КАРТОГРАФІЯ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІАГНОСТИЦІ МІКРОСЕРЕДОВИЩА

Пошук ефективних шляхів соціалізації особистості, її соціальний захист і допомога у дослідженні власного потенціалу, формуванні позитивної самооцінки та майбутній життєвій самореалізації є невідкладними питаннями людинознавчих дисциплін [1, 2]. Тому особливо актуальною є проблема ефективного розвитку методологічного інструментарію порівняно нової дисципліни — соціальної педагогіки як галузі педагогічної науки, яка досліджує шляхи, умови, засоби, етапи соціалізації людини в соціально-педагогічній системі. Поняття "соціалізація" описує взаємодію людини і соціуму. Представники структурно-функціонального напрямку (Т.Парсонс, Р.Мертон та ін.) розкривають соціалізацію як адаптацію до умов середовища. У гуманістичній психології (Г.Олпорт, А.Маслоу, К.Роджерс та ін.) соціалізація розглядається як процес самореалізації особистістю своїх потенційних можливостей, творчих здібностей, подолання негативних впливів середовища, що заважають її самовиявленню, самоствердженню і саморозвитку. С.У.Гончаренко поєднує ці підходи і формулює таке визначення: "Соціалізація — процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення й розвитку як цілісної особистості. Соціалізація передбачає взаємодію людини із соціальним оточенням, яке впливає на формування певних соціальних якостей та рис, на активне засвоєння й відтворення нею системи суспільних зв'язків" [3, с.314].

Людина живе, навчається, діє у конкретному соціокультурному середовищі. Пізнати людину і середовище її постійного перебування та максимально використати виховні можливості життєвого простору індивіда у процесі соціалізації — один із перспективних напрямків наукових досліджень соціальної педагогіки. К.Д. Ушинський зазначав, що виховати людину в усіх відношеннях можна лише тоді, коли досконало пізнати її у цих відношеннях. Для цього необхідне дослідження мікросередовища, в якому живе, діє, пізнає, розвивається особистість.

Одним із ефективних методів дослідження мікросередовища, на нашу думку, є соціально-педагогічне картографування. Пошук матеріалів з даної проблеми привів до висновку, що такий метод у соціально-педагогічній галузі сьогодні недостатньо розроблений, є лише перші спроби почати дослідження у цьому напрямку. Тому вважаємо за доцільне у даній статті розкрити деякі аспекти даної проблеми на рівні

теорії та практики, що є особливо актуальним у період становлення соціальної педагогіки як науки.

Картографія — галузь науки, що включає вивчення, створення, використання картографічних творів. Складовою поняття "картографія" є слово "карта" (в перекладі з грецької означає аркуш папірусу для письма) [5]. Картографічний метод дослідження мікросоціуму — це метод, що заснований на отриманні необхідної інформації за допомогою карт для наукового і практичного пізнання зображених на них об'єктів (явищ); вивчення взаємозв'язків між ними, визначення динаміки у цих системах у просторі і часі; встановлення тенденцій розвитку та можливість прогнозування майбутніх станів зазначених систем. Найбільш відомими зарубіжними представниками картографічного методу дослідження є Браян Харлі, Артур Робінсон, Девід Вудворт.

Використання карт у будь-якому конкретному дослідженні передбачає знання самого предмета дослідження. Крім того, необхідно чітко уявляти місце картографічного методу в комплексі інших методів даної науки, аби укладання та наступний аналіз карт не підміняв, а органічно доповнював інші методи дослідження.

Предметом нашого дослідження є мікросередовище та його вплив на соціалізацію особистості дитини. Насамперед, звернемося до такого поняття, як середовище. Це сукупність життєвих умов, конкретний фізичний, природний і соціокультурний простір, в якому особа проявляє свою індивідуальність, реалізується як особистість. Під мікросередовищем (мікросоціальним середовищем) слід розуміти спільність індивідів, що проживають в аналогічних соціально-економічних умовах і об'єднані подібними цінностями та захопленнями [4, с. 204]. Для досконалого знання мікросередовища необхідно провести його діагностику.

Діагностику мікросередовища можна поділити на діагностику мікросередовища соціального інституту, в структуру якого включений індивід (соціально-педагогічна характеристика мікросоціуму, Карта-характеристика мікрорайону навчального закладу, Карта-характеристика життєвого простору сім'ї і т.д.) та діагностику мікросередовища особистості (Карта обстеження життєвого простору дитини).

Діагностичний інструментарій включає широкий спектр методик із галузі соціології, педагогіки, психології та ін. суміжних ланок. До виконання завдань можуть залучатися психологи, працівники соціологічних лабораторій, правозахисних органів, системи освіти, медичні працівники і т.п.

Діагностуючи мікросередовище, соціальному педагогу необхідно враховувати наступне:

- визначити ціль, уточнити зміст і методи збору інформації;

- практичну діяльність побудувати на принципах об'єктивності, адекватності, детермінації;
- забезпечити етичність, особистісний підхід, можливість соціально-педагогічного моделювання, поступове зростання ефективності проведення дослідження;
- визначити форму інтерпретації і графічної презентації результатів, що еквівалентна завданням дослідження.

Паспорт мікрорайону містить інформацію, що дозволяє фахівцю соціально-педагогічної сфери приймати обґрунтовані рішення, котрі цілком враховують ситуацію в мікрорайоні, особливості природного простору, матеріального і соціального середовища. Використання паспорту надає діяльності соціального педагога чіткості, системності, плановості.

Орієнтовно можна запропонувати таку структуру Карти-характеристики мікрорайону:

- Карта-схема мікрорайону обслуговування;
- опис природного середовища (дані можна отримати у відповідних органах держадміністрації);
- опис матеріального середовища (певну частину даних можна отримати в держадміністрації; такі показники, як кількість дитячих спортивних або ігрових майданчиків тощо, можна уточнити у ЖЕК даного мікрорайону);
- характеристика населення мікрорайону. Певну інформацію можна взяти із звітних документів адміністрації щодо традиційних і нетрадиційних форм працевлаштування жителів даної місцевості, про кількість неповнолітніх на обліку в міліції та ін. Деякі відомості (кількість одиноких осіб; кількість сімей, в яких були раніше або в даний момент є особи, позбавлені волі або засуджені умовно; особи, схильні до частого порушення правопорядку та ін.) можна отримати в дільничного інспектора міліції та в ЖЕКу. Дані вносяться у відповідну графу лише після їх уточнення;
- характеристика сімей мікрорайону (тип сімей, що є переважаючим у даному районі населеного пункту, характеристика молодих сімей, сім'ї із дітьми шкільного віку, підлітками, молоддю. Ці відомості соціальний педагог може взяти із результатів дослідження населення, документів ЖЕК, матеріалів медичних і освітніх закладів.

Вагомою складовою структури дослідження мікросередовища як простору формування особистості дитини є карта-схема мікрорайону. Вона укладається аналогічно до топографічної карти із введенням власної системи позначень соціальних об'єктів, зон відпочинку, мережі співробітництва тощо. Розпочати реалізацію методу

картографування соціальний педагог повинен із фіксації загальних відомостей про заклад. Сюди слід включити наступне:

1. Загальні відомості про освітній заклад:

- назва населеного пункту, адміністративного району;
- місце знаходження закладу (в межах яких вулиць знаходиться, віддаленість від центру населеного пункту);
- коротка характеристика природних та інших особливостей розташування закладу;
- рік відкриття, тип будівлі, на яку кількість розрахований заклад, реальна кількість учнів;
- кількість учнів, що є членами дитячих і молодіжних громадських організацій і формувань (1-4 класи; 5-9 класи; 10-11 класи);
- кількість класів-комплектів (у школах сільської та гірської місцевості);
- наявність груп подовженого дня, пришкільного інтернату, кількість учнів у них;
- кількість мікрорайонів (населених пунктів у сільській місцевості), в яких проживають учні;
- початок навчальних занять, час канікул, розклад дзвінків;
- детальна характеристика педколективу;
- громадські доручення вчителів у мікрорайоні;
- матеріально-технічна база закладу.

2. Загальні відомості про мікрорайон:

- назви вулиць мікрорайону освітнього закладу (населених пунктів у сільській місцевості);
- карта-схема вулиць (населених пунктів), де проживають учні, тип доріг, відстань до школи від місця проживання, види транспорту);
- карта-схема культурного, побутового, торговельного обслуговування (клуби, бібліотеки, будинки культури, кінотеатри, спортивні заклади, медичні установи, магазини, підприємства громадського харчування);
- карта-схема розташування дошкільних закладів і закладів додаткової і позашкільної освіти;
- карта-схема виробничих структур мікрорайону (заводи, фабрики, ательє, підприємства, філіали підприємств);
- тип забудови мікрорайону, загальна кількість будинків;
- кількість житлових приміщень різної форми власності;
- кількість нежилых приміщень в мікрорайоні (новобуди, недобудовані структури, закинуті бездоглядні будинки тощо).

До карти-схеми мікрорайону додається також:

- характеристика виробничого оточення (наявність базового підприємства, організації, установи; характеристика кадрових можливостей цих структур щодо організації наставництва, гурткової роботи, суспільно корисної праці);
- характеристика матеріальної бази для проведення виховної роботи у мікрорайоні;
- характеристика організацій мікрорайону, функцій яких певним чином пов'язані з вихованням (культурні, спортивні заклади; заклади додаткової освіти, опорні пункти охорони правопорядку у мікрорайоні; депутатські групи, опікунські організації, ради ветеранів, різні громадські організації тощо);
- характеристика органів управління громадським і сімейним вихованням;
- кількісна та якісна характеристика жителів мікрорайону.

Із методом картографування у соціально-педагогічній сфері найдоцільніше познайомити студентів під час вивчення такої навчальної дисципліни як "Технології соціально-педагогічної діяльності". У цьому навчальному році студенти третього курсу соціально-психологічного факультету спеціальності "Соціальна педагогіка" почали вивчення даної дисципліни за місяць до початку навчально-технологічної практики у загальноосвітніх закладах міста Житомира. Отож, була можливість ознайомити майбутніх соціальних педагогів із картографуванням як одним із перспективних методів соціально-педагогічних досліджень.

Напередодні практики студенти отримали завдання провести соціально-педагогічне картографування мікрорайону, в якому розміщений заклад проходження практики. Певна частина завдання реалізувалася колективно, зокрема:

- виготовлення карти мікрорайону розташування загальноосвітнього закладу (місця проходження практики);
- нанесення об'єктів соціальної інфраструктури. Сьогодні це можна досить швидко і ефективно виконати, використавши ресурси Інтернет-мережі. Карта повинна бути такого розміру, що дозволяє відмітити всі наявні об'єкти соціальної інфраструктури мікрорайону;
- ознайомлення з проблемною темою, над вирішенням якої працює заклад і соціальний педагог, та завданнями закладу на поточний рік. На цьому колегіальність виконання завдання завершувалась;
- далі кожен студент на основі отриманих даних повинен самостійно здійснити системний та факторний аналіз, результатом якого є звіт. У звіті необхідно порівняти відповідність отриманих даних, що допомагають виявити наявні або передбачити появу у майбутньому проблем щодо соціалізації і виховання дітей та молоді даного мікрорайону з тією проблемою, над розв'язанням якої в даний момент працює колектив закладу.

Системний аналіз дозволяє розділити складний об'єкт на взаємопов'язані частини (у нашому дослідженні — мікрорайон на об'єкти соціальної інфраструктури). Ефективність цього типу аналізу залежить від застосування кібернетичного підходу до соціально-педагогічної системи, що дозволяє зробити важливий висновок: вказаний складний соціальний об'єкт (мікрорайон) діє на основі прямих і зворотних зв'язків. Наявними в соціально-педагогічній системі процесами (соціалізація, адаптація, соціальне виховання) можна управляти за умови досконалого дослідження системи, тобто мікрорайону. Рушійною силою цього процесу виступають протиріччя.

Основи факторного аналізу складних соціальних об'єктів розроблено представниками Казанської педагогічної школи (А.О.Кірсанов, В.І.Андреев та ін.) [6, 7]. Цей тип аналізу вимагає виявлення сукупності факторів, що суттєво впливають на процеси в соціально-педагогічній системі, і розв'язання відповідних їм протиріч. Білоруські дослідники, аналізуючи соціальну систему, виділили чотири основних фактори: об'єктивний, суб'єктивний, особистісний, людський [8]. Об'єктивний фактор відображає реальність, що існує незалежно від людини. В сучасних умовах на соціально-педагогічну систему суттєво впливають економічна та політична ситуація в Україні. Зниженню рівня існуючих у системі протиріч сприяє зростання ролі і значення суб'єктивного фактора. Головними якість, завдяки яким індивід стає суб'єктом, є самосвідомість і діяльність. Саме у процесі діяльності виявляються особистісні якості суб'єкта, розкривається його творчий потенціал. Особистісний фактор відображає активність суб'єкта в таких аспектах: потреби, мотиви, цілі, рівень досвіду. Ці складові визначають спрямованість і вибірковість діяльності в особистісному плані. Людський фактор — інтегральна характеристика, що відображає місце і роль людини у складній соціальній системі, структурним компонентом якої вона є. Цей фактор слід обов'язково враховувати під час проектування системи, аналізі її функціонування в певних умовах.

З факторним підходом органічно пов'язаний технологічний, що дозволяє досягнути ефективного результату шляхом поділу системи на етапи, цикли, які втілюються за певним алгоритмом з обов'язковим проміжним моніторингом якості діяльності на кожному попередньому етапі. Технологічний підхід у дослідженні мікросоціуму забезпечує надійним механізмом співвідношення стратегічної мети, проміжних цілей результатів. Дослідження соціально-педагогічного процесу із застосуванням системного аналізу, факторного, кібернетичного, технологічного підходів вказує на те, що існує проблема створення такої системи управління діяльністю учнів (студентів), яка дозволяє знизити рівень дії протиріч, забезпечити соціалізацію, соціальне виховання, всебічний розвиток особистості.

Зупинимося коротко на результатах соціально-педагогічного дослідження із застосуванням методу картографування, що було проведено студентами третього курсу соціально-психологічного факультету ЖДУ імені Івана Франка, котрі проходили навчально-технологічну практику в ЗОШ №21 м. Житомира. На карті мікрорайону освітнього закладу студентами відмічено такі об'єкти:

- медичні установи (дитяча поліклініка №1, вул. 1-го Травня, 23; поліклініка №1, вул. В.Бердичівська, 36 обласна поліклініка, вул. Феценка-Чопівського, 15; міська стоматологічна поліклініка №1, вул. 1-го Травня, 2; обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, вул. Червоного Хреста, 3 обласний центр медико-соціальної експертизи, вул. Феценка-Чопівського, 17));
- заклади освіти (Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. В. Бердичівська, 40; Житомирський національний агроекологічний університет, Старий бульвар, 7; Житомирський інститут медсестринства, вул. В. Бердичівська, 46 / 15; Житомирський інститут культури імені Івана Огієнка, вул. Івана Франка, 16; ЗОШ I-III ступенів №12 імені С.Корольова, Старий бульвар, 4; гуманітарна гімназія №23 імені М. Очерета, вул. Лятошинського, 14; дошкільний навчально-виховний комплекс №38, вул. вул. Івана Франка, 3А; ЗОШ I-III ступенів №21, вул. 1-го Травня, 6А);
- правоохоронні органи (Управління СБУ в Житомирській області, вул. Феценка-Чопівського, 7; Управління МВС України в Житомирській області, Старий бульвар, 5 / 37; Корольовський районний відділ УМВС України, Новий бульвар, 3; Прокуратура Житомирської області, вул. 1-го Травня, 11; пожежна частина №2, вул. 1-го Травня, 33; Апеляційний суд Житомирської області, вул. 1-го Травня, 26);
- органи влади (Житомирська обласна державна адміністрація (майдан імені С. Корольова, 1; Житомирська обласна Рада, майдан імені С. Корольова, 1; Житомирська міська Рада, майдан імені С. Корольова, 4 / 2; Відділ реєстрації актів громадського стану, вул. В. Бердичівська, 61);
- заклади дозвілля (музей Космонавтики імені С. Корольова, вул. Дмитрівська, 5; обласний театр ляльок, вул. Михайлівська, 7; дитяча обласна бібліотека, вул. Пушкінська, 36; Житомирська обласна наукова бібліотека, Новий бульвар, 4; міський будинок культури, вул. 1-го Травня, 12 / 5; спортивний комплекс "Авангард", вул. Феценка-Чопівського, 10; дитяча спортивна школа №1, вул. Феценка-Чопівського, 10; дитяча музична школа №2, вул. Івана Франка, 12; школа хореографічного мистецтва "Сонечко", вул. Михайлівська, 3; Центральний стадіон "Полісся", вул. Феценка-Чопівського, 30; кінотеатр імені Івана Франка, вул. Михайлівська, 10А);

- об'єкти продовольчої та харчової торгівлі (ринки — 2; продовольчі магазини — 3; непродовольчі магазини — 3; кав'ярні, ресторани — 4).

Усі перераховані об'єкти відмічені студентами на карті мікрорайону за допомогою певних символів-знаків.

Наступним кроком дослідження є ознайомлення із проблемною темою, над якою працює освітній заклад. Зокрема, ЗОШ №21 прагне розв'язати наступну проблему: "Від самовдосконалення вчителя до самовдосконалення і самореалізації особистості учня". Проблемна тема соціального педагога школи: "Формування в учнівської молоді позитивних життєвих цінностей, відповідального ставлення до себе та оточуючих в процесі самовдосконалення особистості". У поточному навчальному році робота соціальної служби школи проводилася відповідно до перспективного та календарного планів роботи. Особлива увага зосереджувалася на формуванні позитивних життєвих цінностей учнів. Значна увага приділялася соціальному супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Системний і факторний аналіз результатів дослідження студентами об'єктів соціальної інфраструктури мікрорайону показав, що дана ділянка знаходиться у центрі міста, де розташована переважна частина адміністративних установ, велика кількість медичних установ, закладів освіти, правоохоронних органів, закладів дозвілля, об'єктів торгівлі і громадського харчування. Це свідчить про реальні можливості доступу до даних закладів і установ, взаємодію між мешканцями та співробітниками останніх у зазначеному мікросоціумі.

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок: даний район міста Житомира і його мешканці мають повноцінний доступ до важливих закладів соціального призначення, а також мають змогу самовдосконалюватись і самореалізуватись, відвідуючи інші соціально об'єкти, оскільки район має добре транспортне сполучення з усіма мікрорайонами міста. Однак, існують і певні проблеми, над вирішенням яких працює колектив освітнього закладу і соціально-психологічна служба ЗОШ. Колектив достатньо добре знає особливості району розташування закладу, хоча були деякі прогалини, про що засвідчило засідання "Круглого столу" щодо ознайомлення з результатами укладання карти мікрорайону під час підведення підсумків навчально-технологічної практики.

У тих навчальних закладах, де скептично ставляться до методу картографування у дослідженні міксоціуму місцевості розташування ЗОЗ, було виявлено значні розбіжності між тими проблемами, що реально існують у даному мікрорайоні або можуть проявитися через певний проміжок часу (про що засвідчили дані, отримані під час складання

соціально-педагогічних карт студентами), і темою, над розв'язанням якої працює колектив.

Дослідження показало, що метод картографування у соціально-педагогічних розвідках займає особливі позиції і потребує обов'язкового застосування як під час діагностування особливостей мікросоціуму, так і в процесі моделювання впливу наявних соціальних об'єктів на процес соціалізації, соціальної адаптації, формування позитивної самооцінки та майбутньої життєвої самореалізації учнів освітніх закладів та мешканців мікрорайону.

Однак, картографія як метод діагностики мікросередовища у соціально-педагогічній сфері не набула сьогодні ще належного поширення. Одна із причин цього явища пояснюється тим, що соціальна педагогіка в Україні як наука і навчальна дисципліна у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів знаходиться на етапі становлення і тому деякі важливі аспекти випали з поля зору дослідників у цій науковій площині. Час вимагає концентрації уваги на цьому важливому питанні, зокрема, потребує розробки технологія впровадження методу соціально-педагогічного картографування під час проходження студентами різних видів практики і соціальними педагогами у процесі їхньої професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька С.В. Дитиноцентрована педагогіка: теорія і практика західних країн. Навч. посіб. / С.В. Білецька. — Х.: Факт, 2008. — 255 с.:іл.
2. Богданова І.М. Соціальна педагогіка: Навч. посіб. / І.М. Богданова. — К.: Знання, 2008. — 343 с. — (Бібліотека соціального педагога).
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. / С.У.Гончаренко — К.: Либідь, 1997. — 376 с.
4. Шакурова М.В. Методика и технология работы социального педагога: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / М.В.Шакурова. — 4-е изд., стер. — М.: Издательский центр "Академия", 2007. — 272 с.
5. Берлянт А. М. Картографічний словник./ А. М. Берлянт. — М.: Науковий світ, 2005. — 424 с.
6. Кирсанов А.А. Индивидуализация учебной деятельности как педагогическая проблема. / А.А. Кирсанов. — Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1982. — 223 с.
7. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: Основы педагогики творчества. / В.И. Андреев. — Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1988. — 238 с.

8. Человек: Философские аспекты сознания и деятельности / Т.И.Адуло, А.И.Антипенко, Е.И.Алексеева и др.; под ред. Д.И.Широканова, А.И.Петрущика. — Мн.: Наука и техника, 1989. — 208 с.